EURÓPAI
BIZOTTSÁG

Brüsszel, 2024.7.4.
COM(2024) 268 final

# A BIZOTTSÁG JELENTÉSE AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK ÉS A TANÁCSNAK

## 2023. évi, tizennyolcadik éves jelentés a ciprusi török közösség gazdasági fejlődésének ösztönzését elősegítő pénzügyi támogatási keret létrehozásáról szóló, 2006. február 27-i 389/2006/EK tanácsi rendelet alapján nyújtott uniós támogatások végrehajtásáról

# A BIZOTTSÁG JELENTÉSE AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK ÉS A TANÁCSNAK

## 2023. évi, tizennyolcadik éves jelentés a ciprusi török közösség gazdasági fejlődésének ösztönzését elősegítő pénzügyi támogatási keret létrehozásáról szóló, 2006. február 27-i 389/2006/EK tanácsi rendelet alapján nyújtott uniós támogatások végrehajtásáról

### 1. BEVEZETÉS

A ciprusi török közösség számára nyújtott támogatás alapja a 389/2006/EK tanácsi rendelet[1] (a továbbiakban: támogatási rendelet), amely éves jelentéstételt ír elő az Európai Parlament és a Tanács felé.

### 2. A TÁMOGATÁS PROGRAMOZÁSA

2006 és 2023 vége között 688 millió EUR-t irányoztak elő a támogatási rendelet keretében végrehajtott műveletekre. A 2023. évi éves cselekvési programra 2023 októberében lekötött összeg 31,7 millió EUR volt[2]. A 2021 és 2027 közötti többéves pénzügyi keret többéves távlatot adott a programnak azáltal, hogy stabil, éves szintű finanszírozást biztosít. A támogatási program azonban kivételes és átmeneti jellegű, és célja, hogy a ciprusi probléma megoldását követően adott esetben előkészítse és megkönnyítse a közösségi vívmányok teljes körű alkalmazását a Ciprusi Köztársaság azon területein, ahol a Ciprusi Köztársaság kormánya nem gyakorol tényleges ellenőrzést. Mind a támogatási rendelet, mind a többéves pénzügyi keretről szóló (EU) 2020/2093 tanácsi rendelet[3] rendelkezik egy, az újraegyesítés esetén végrehajtandó felülvizsgálatról.

### 3. VÉGREHAJTÁSI MECHANIZMUSOK

A programot a Ciprusi Köztársaság azon területein hajtják végre, amelyek nem állnak a Ciprusi Köztársaság kormányának tényleges ellenőrzése alatt (a továbbiakban: a kormány ellenőrzésén kívül eső területek), és ahol az uniós vívmányok alkalmazását a csatlakozási szerződés 10. jegyzőkönyve értelmében ideiglenesen felfüggesztették. A támogatás végrehajtása közvetlen és közvetett irányítással történik.

A program megvalósítása során a Bizottság sajátos politikai, jogi és diplomáciai körülmények között dolgozik. Az ilyen segítségnyújtás nem jelenti a területeken a Ciprusi Köztársaság kormányán kívül bármely más hatóság elismerését. A program végrehajtásához ad hoc megállapodásokra van szükség, miközben tiszteletben kell tartani a hatékony és eredményes pénzgazdálkodás elveit. Az EU által finanszírozott támogatási programok esetében rendes körülmények között a kedvezményezett kormánnyal kötött megállapodások határozzák meg a fejlesztési támogatás jogi keretét. A ciprusi török közösségnek nyújtott támogatás esetében azonban ilyen megállapodásra nincs lehetőség. Az ezzel járó kockázatok kezelése és csökkentése a Bizottság felelősségi körébe tartozik. A Bizottság többek között a következő

[1] A Tanács 389/2006/EK rendelete (2006. február 27.) a ciprusi török közösség gazdasági fejlődésének ösztönzését elősegítő pénzügyi támogatási keret létrehozásáról és az Európai Újjáépítési Ügynökségről szóló 2667/2000/EK tanácsi rendelet módosításáról (HL L 65., 2006.3.7., 5. o.).

[2] A Bizottság végrehajtási határozata (2023. szeptember 12.) a ciprusi török közösségre vonatkozó 2023. évi cselekvési terv elfogadásáról (C(2023) 5848).

[3] A Tanács (EU, Euratom) 2020/2093 rendelete (2020. december 17.) a 2021–2027-es időszakra vonatkozó többéves pénzügyi keretről (HL L 433I., 2020.12.22., 11. o.).

intézkedéseket fogadta el ennek érdekében: a szerződések intenzív nyomon követése és támogatás biztosítása a kedvezményezetteknek, felülvizsgált kifizetési feltételek, valamint a bankgaranciák felhasználására vonatkozó körültekintő megközelítés. A támogatás keretében jelentős összegű vissza nem térítendő támogatásokat folyósítanak, ehhez pedig erőforrás-igényes irányításra van szükség.

A hatás biztosítása érdekében az átfogó rendezés hatálybalépésének időpontjától kezdődően az uniós vívmányok alkalmazásának előkészítéséhez a ciprusi török közösség teljes körű szerepvállalására van szükség, tekintettel a felfüggesztés 10. jegyzőkönyvvel összhangban történő visszavonására.

A programcsoport a Nicosiában a kormány ellenőrzésén kívül eső területeken található uniós programtámogató irodán keresztül tevékenykedik. Emellett a Bizottság ciprusi képviselete is otthont ad találkozóknak, szemináriumoknak és sajtótájékoztatóknak, valamint a sziget egész területén tájékoztatást nyújt a ciprusi nyilvánosságnak, többek között a támogatási programról. Továbbá a támogatási program keretében finanszírozott uniós tájékoztató központ számos kommunikációs és népszerűsítési tevékenységet végez, amelyek keretében tájékoztatást nyújt a ciprusi török közösség támogatását szolgáló uniós szakpolitikákról, prioritásokról és intézkedésekről, valamint előmozdítja az európai kultúrát.

## 4. VÉGREHAJTÁS A VIZSGÁLT IDŐSZAKBAN

### 4.1. Általános áttekintés

A Bizottság továbbra is az újraegyesítés előmozdításának átfogó céljával folytatja a támogatási rendelet végrehajtását. A ciprusi probléma átfogó rendezésének eredményessége esetén a Tanács a Bizottság javaslata alapján egyhangúan határoz e rendelet szükséges kiigazításairól.

A 2023. évi műveletek között több bevált, sikeres projekt folytatása, például uniós ösztöndíjak, valamint a kulturális örökséggel foglalkozó technikai bizottság és az eltűnt személyekkel foglalkozó bizottság támogatására irányuló bizalomépítő intézkedések szerepeltek. Egy célzott eszköz továbbra is finanszírozta a két közösség részvételével működő technikai bizottságok kezdeményezéseit.

A vissza nem térítendő támogatás továbbra is a program alapvető eleme. A rendezés előkészítéseként a kulcsfontosságú gazdasági ágazatok a magánszektort és a vidékfejlesztést célzó projekteken keresztül nagyobb támogatásban részesültek. Az állatbetegségek felszámolása és az élelmiszer-biztonság területén folytatódtak az érzékelhető javulás érdekében tett erőfeszítések.

A Bizottság folytatta arra irányuló erőfeszítéseit, hogy a ciprusi török közösséget segítse a Bizottság által 2021-ben elfogadott két intézkedésből álló azon csomagban meghatározott előírásoknak való megfelelésben, amely a „Χαλλούμι” (Halloumi)/„Hellim” elnevezést oltalom alatt álló eredetmegjelölésként (OEM) lajstromozza, és meghatározza e termék zöld vonalon keresztül történő szállításának feltételeit. E célból az élelmiszer-termelési lánc egészében célzott pénzügyi segítségnyújtás és technikai szakértők támogatták a mezőgazdasági termelőket, az élelmiszer-vállalkozókat és az ellenőrzésekért felelős helyi szerveket. A Bizottság emellett tavaly is összehívta a Halloumival/Hellimmel foglalkozó informális munkacsoportot is, amely a két ciprusi közösség érdekelt feleit tömöríti.

Továbbra is jelentős hiányosságok mutatkoznak a kedvezményezetteknek az uniós vívmányok az átfogó rendezés hatálybalépését követő hatékony végrehajtásához

szükséges kapacitását illetően. A ciprusi török közösség ugyanakkor számos területen – például a környezetvédelem, az egészségügy és az és élelmiszer-biztonság területén – továbbra is jó eredményeket ért el, és már jobban átlátja a kihívásokat.

Az év végén 138 szerződés volt folyamatban a támogatási program keretében.

## 4.2. Előrehaladás a célkitűzések terén

A támogatási program átfogó célja, hogy a ciprusi török közösség gazdasági fejlődésének ösztönzése révén elősegítse Ciprus újraegyesítését, különös hangsúlyt fektetve a sziget gazdasági integrációjára, a két közösség közötti és az EU-val ápolt kapcsolatok javítására, valamint az uniós vívmányok alkalmazására való felkészülésre.

A 2023-ban végzett tevékenységeket az alábbiakban ismertetjük a támogatási rendelet egyes célkitűzésére vonatkozóan.

### *4.2.1. 1. célkitűzés: Az infrastruktúra fejlesztése és átalakítása*

Az Egyesült Nemzetek Fejlesztési Programja (UNDP) a Bizottsággal aláírt, összesen 33,2 millió EUR összegű folyamatos hozzájárulási megállapodás keretében folytatta a helyi infrastruktúra támogatására szolgáló eszköz végrehajtását. Az eszköz támogatást nyújt a releváns helyi infrastrukturális beruházások előkészítéséhez és megvalósításához. 2023-ban három infrastrukturális projekt zárult le: befejeződött a Kormakitis Együttműködési Központ építése, a Morphou szennyvíztisztító telep bővítése, valamint a Kouklia-tó környéki vizes élőhelyek rehabilitációja. Ezek mellett tizenöt további projekt végrehajtása zajlott, például egy két közösséget érintő napenergia-erőmű létesítésére vonatkozó előzetes megvalósíthatósági tanulmány kidolgozása.

2023-ban befejeződtek a Famagusta szennyvízhálózaton végzett helyreállítási és építési munkálatok, amelyek 2021 júliusában kezdődtek. A szennyvízhálózatból összesen 45 km-t kicseréltek, az eredeti projekt során tapasztalt számos hiányosságot orvosoltak; javult a rendszer minősége és működőképessége.

A ciprusi török közösség hulladéklerakójának működésével kapcsolatos strukturális problémák 2023-ban is fennálltak. A 2022-es átvétel óta a kedvezményezett fenntartó nem javított a létesítmény üzemeltetésén és irányításán, és folytatta a rossz hulladékártalmatlanítási gyakorlatok alkalmazását. Ez szükségszerűen a helyzet romlásához és a beruházás jelentős értékcsökkenéséhez vezetett. A kedvezményezett két, a lerakó üzemeltetésének kiszervezésére irányuló pályázatot írt ki a Bizottság bevonása nélkül. Azonban mindkét pályázatot törölték, ami azt jelenti, hogy a közösségben a hulladékágazat jövőbeni irányítása továbbra sem tisztázott. A Bizottság továbbra is elkötelezett amellett, hogy támogassa a kedvezményezettet a helyzet orvoslásában, feltéve, hogy az irányítással kapcsolatban megfelelő stratégiai döntéseket hoznak.

Az uniós finanszírozású szilárdhulladék-kezelési tervnek megfelelően 2023-ban befejeződött a végrehajtása azoknak a vissza nem térítendő támogatási programoknak, amelyek nyolc helyi közösséget segítenek hulladékgazdálkodási infrastruktúrájuk javításában.

A környezet minőségének nyomon követésére szolgáló helyi technikai kapacitást továbbra is megerősítették célzott kapacitásépítési tevékenységek, például a légszennyező anyagok helyi kibocsátási nyilvántartásának kidolgozása révén. Az uniós finanszírozású levegőminőség-megfigyelő hálózat által szolgáltatott

információkat jelenleg a szennyezési szintek felmérésére és az azok csökkentésére irányuló konkrét intézkedések kidolgozására használják fel.

A távközlési ágazatban egy uniós finanszírozású projektnek köszönhetően 2023-ban új műsorszórási infrastruktúra valósult meg. E projekt keretében a ciprusi török közösség eltávolított minden analóg televíziós műsorszolgáltatást a 700 MHz-es frekvenciasávból, ez pedig lehetővé tette a 700 MHz-es frekvenciasáv akadálytalan kiosztását az 5G mobilszolgáltatások részére, és hozzájárult a ciprusi török közösség fokozott digitalizációjához.

*4.2.2. 2. célkitűzés: A társadalmi és gazdasági fejlődés ösztönzése*

A támogatási programon keresztül a Bizottság folytatta a gazdasági integráció és fejlődés irányítását és előmozdítását azáltal, hogy a versenyképesség és az innováció fokozása érdekében támogatási csomagokat biztosított a ciprusi török közösség kis- és középvállalkozásainak. 2023 végére közel 100 vállalkozás fejezte be a 4,6 millió EUR összegű többéves támogatási programok végrehajtását; ennek köszönhetően több mint 200 új munkahely jött létre, uniós minőségi előírásokat vezettek be, és előmozdították a digitális átalakulást is. Az uniós „Into Business” program több mint 1150 vállalkozót ért el, és 36 új vállalkozás létrejöttét eredményezte. Elindult az uniós üzleti inkubátorház, amely lehetővé teszi az induló vállalkozások számára, hogy testre szabott támogatást kapjanak.

A gazdasági konvergencia területén folytatódott az együttműködés a Világbankkal a makrogazdasági nyomon követés, a statisztika, a kereskedelem megkönnyítése és az üzleti környezetnek az eljárások egyszerűsítése révén történő javítása terén. A háztartások költségvetéséről szóló első átfogó felmérés, amely a szegénység nyomon követésére összpontosított, 2023-ban zárult le, és az eredményeket széles körben megvitatták. Előrelépés történt a ciprusi törökök bankszámláinak a kormány ellenőrzése alatt álló területeken történő megnyitásával kapcsolatos szabályozási előírások kezelése, az akadályok leküzdése és a zöld vonalon keresztüli kereskedelemhez kapcsolódó kifizetések lehetővé tétele terén.

Előrelépés történt a termékbiztonság területén is. A 2022 márciusában indított, a piacfelügyelettel kapcsolatos technikai segítségnyújtási projekt 2023-ban is folytatódott. E projekt célja, hogy a metrológia, a szabványosítás, az akkreditáció és a megfelelőségértékelés terén új gyakorlatokat vezessen be, illetve javítsa a meglévőket. Szoros együttműködésben a magánszektorral, a projekt hozzájárul a ciprusi török közösség üzleti környezetének javításához, valamint annak biztosításához, hogy a helyben előállított áruk megfeleljenek az uniós előírásoknak.

A Bizottság 2023-ban is támogatta a ciprusi török közösséget annak érdekében, hogy az megfeleljen az élelmiszer-biztonságra és az állategészségügyre, valamint az állatbetegségek megelőzésére, felderítésére és felszámolására vonatkozó uniós előírásoknak. Mezőgazdasági tanácsadási szolgáltatásokat nyújtott a mezőgazdasági termelőknek és a gazdálkodói szervezeteknek, aminek eredményeként létrejött egy több mint száz főnyi helyi technikai tanácsadót tömörítő állomány, valamint az érdekelt felek aktív, az ismeretek bővítésére és gyakorlataik javítására törekvő hálózata. 2022–2023-ban 109 mezőgazdasági termelő vett részt egy vagy több mezőgazdasági szakképzésben, ami összesen 247 képzési bizonyítvány kiállítását eredményezte. Emellett 2023-ban 53 mezőgazdasági termelő, szövetkezet és élelmiszer-vállalkozó között osztottak szét összesen 3,5 millió EUR összegű vissza nem térítendő támogatást, növelve hatékonyságukat és termelékenységüket.

Folytatódott a kulcsfontosságú élelmiszer-biztonsági és válságfelkészültségi tevékenységek végrehajtása, amelyek hatással vannak a zöld vonalon folytatott kereskedelemre és a Halloumira/Hellimre vonatkozó OEM-rendszerre. Ennek eredményeként 2023 márciusában a ciprusi török közösségben előállított első Halloumi/Hellim az OEM-rendszernek megfelelő minősítést kapott. 2023 végéig a ciprusi török közösség három Halloumi/Hellim sajtgyártója és 15 gazdasága kapott OEM-tanúsítványt. A Bizottságnak a Halloumival/Hellimmmel foglalkozó informális munkacsoportja 2023-ban négy ülést tartott az OEM-rendszer végrehajtásával kapcsolatban.

2023-ban is folytatódtak az állatok kiemelt betegségei – többek között a brucellózis, a tuberkulózis, valamint a ragadós száj- és körömfájás – tekintetében végzett nagyszabású vizsgálatok és mintavételek. A Bizottság laboratóriumi teszteket, nem tartós állatorvosi eszközöket, valamint szolgáltatásokat biztosított ehhez. A támogatási program átfogó intézkedéssorozatának eredményeként a brucellózis előfordulási gyakorisága tovább csökkent: 2023 végére 0,3 %-ra esett vissza. A tuberkulózist, valamint a ragadós száj- és körömfájást már korábban felszámolták.

Az uniós támogatás hozzájárult ahhoz is, hogy további előrelépés történjen a magánállatorvosok élelmiszer-biztonsági és állatorvosi ellenőrzések végrehajtásába való bevonása terén.

A Bizottság 2023-ban is támogatta az oktatást, a szakképzésre, az egész életen át tartó tanulásra és a tanárok szakmai fejlődésére összpontosítva. 2023-ra 20 foglalkozásra vonatkozó tantervcsomagot dolgoztak ki, amelyek oktatására 330 tanárt képeztek ki. Összesen 103 képzést szerveztek, és közel 200 modult dolgoztak ki a ciprusi török közösség tanári állománya készségeinek és ismereteinek fejlesztése érdekében.

A Dán Statisztikai Hivatallal együttműködésben lezajlott technikai segítségnyújtási projekt tovább javította az üzletvitelt és az adatforrások kezelését. Ezt a projektet a Bizottság technikai támogatás információcsere-eszközén (TAIEX) és a Világbankon keresztül nyújtott célzott támogatás egészítette ki. Mindezek az intézkedések egy olyan átfogó uniós stratégiát alkotnak, amelynek célja a statisztikák szolgáltatásának javítása a ciprusi török közösségen belül, ami végső soron az újraegyesítésre való felkészülést könnyíti meg.

*4.2.3. 3. célkitűzés: A megbékélés, a bizalomépítő intézkedések és a civil társadalomnak nyújtott támogatás erősítése*

Az eltűnt személyekkel foglalkozó bizottság – amelynek támogatása a támogatási program keretében az UNDP-vel kötött, hozzájárulási megállapodás alapján történik – folytatta terepi és laboratóriumi munkáját. A bizottság 2023 végéig az összesen 2002 eltűnt személy közül 1186 földi maradványait exhumálta. Közülük 1044 személy maradványait a genetikai azonosítást követően visszajuttatták családjukhoz.

2023-ban egy új, a bizottság 2024. évi munkáját 2,6 millió EUR összegű hozzájárulással támogató megállapodást írtak alá. A 2006–2023-as időszakban az EU összesen több mint 38,5 millió EUR összeggel járult hozzá az eltűnt személyekkel foglalkozó bizottság tevékenységeinek támogatásához, ami a bizottság részére az ebben az időszakban nyújtott összes finanszírozás 80 %-át teszi ki.

A kulturális örökség védelme továbbra is kulcsfontosságú eleme volt a segélyprogram keretében támogatott megbékélési és bizalomépítő intézkedéseknek, szoros együttműködésben a kulturális örökség a két közösség részvételével működő szakmai bizottságával. A kulturális örökség program 2006–2023 között összesen mintegy

27,5 millió EUR uniós finanszírozásban részesült. Ez 142 kulturális örökségi helyszín megóvását, strukturális támogatását, fizikai védelmét vagy helyreállítását tette lehetővé a szigeten.

2023-ban 2 millió EUR összegű új uniós hozzájárulást nyújtottak a két közösség részvételével működő technikai bizottságok támogatási eszközéhez. Ezt a támogatást az UNDP hajtja végre. 2019 óta a támogatási eszköz a technikai bizottságok közel 20 projektjét finanszírozta, a megvalósíthatósági és kutatási tanulmányoktól kezdve a workshopokig és kiállításokig.

A két közösségre kiterjedő kísérleti ösztöndíjprogramnak a United World Colleges általi sikeres végrehajtása lehetővé tette, hogy 2020 és 2023 között a két közösség összesen 46 diákja vegyen részt a Nemzetközi Érettségi Diploma Programban különböző országokban. A United World Colleges intézkedései közé tartoznak a fiatalok közösségek közötti szerepvállalására irányuló tevékenységek és az olyan rövid tanfolyamok is, amelyeknek célja, hogy a fiatalok pozitív változásokat érjenek el társadalmaikban.

2023-ban is folytatódott a civil társadalom támogatása. A Civic Space projekt, amely technikai segítségnyújtást biztosít a civil társadalmi szervezeteknek, továbbra is támogatta a civil társadalmi szervezetek kapacitásainak építését, elősegítette a civil társadalom fejlődése számára kedvező környezet kialakítását, valamint ösztönözte a ciprusi görög és más uniós civil szervezetekkel történő hálózatépítést és közös cselekvést.

A Cypriot civil society in action VIII (A ciprusi civil társadalom lendületben VIII.) elnevezésű projekt 2022. évi pályázati felhívása 17 vissza nem térítendő, összesen 2,5 millió EUR értékű támogatást eredményezett. A két közösség részvételével megvalósuló kutatási tevékenységekre, a két közösségre kiterjedő bizalomépítő intézkedésekre és a ciprusi török közösség civil társadalmának megerősítésére összpontosító projektek 2023-ban teljes végrehajtási szakaszba léptek, lehetővé téve a civil társadalom számára, hogy kulcsfontosságú érdekképviseleti tevékenységeket szervezzen és ösztönözze a polgári tevékenységet.

Az Emberi Jogi Platform elnevezésű szövetség folytatta az uniós finanszírozású, közvetlen támogatás felhasználását, és 2023-ban újabb uniós támogatásban részesült. A legfőbb tevékenységek az emberkereskedelem elleni küzdelemre, a menekültek jogaira, az LMBTIQ+-személyek jogaira, az érdekelt felek részvételére, a megfelelő fogvatartási körülményekre és a kínzás tilalmára koncentráltak. A platform részt vett a folyamatban, amelynek réven elsőként került emberkereskedelemmel kapcsolatos ügy a ciprusi török közösség „bíróságai” elé. Az ügy bűnösséget megállapító ítélettel zárult. Támogatta továbbá az emberi jogi jogsértések áldozatait, és általánosságban erősítette a civil társadalom lehetőségeit a jogokon alapuló kérdések terén.

*4.2.4. 4. célkitűzés: A ciprusi török közösség közelítése az Unióhoz*

2022 óta a Bizottság együttműködik a Goethe Intézettel az uniós ösztöndíjprogram végrehajtása érdekében. A 2023/2024-es tanévben összesen 129 ösztöndíjat ítéltek oda ciprusi török diákoknak, hogy uniós országok egyetemein tanulhassanak, és 2023 végén két ciprusi török diák, aki uniós ösztöndíjban részesült, felvételt nyert az Európa Tanulmányok Szakkollégiumába.

2007 óta több mint 2150 ösztöndíjat ítéltek oda a diákoknak, akik 23 országban több mint 100 egyetemen tanulhattak. Az ösztöndíjak támogatást nyújtanak a diákoknak az alapképzésük első éve, továbbá a mesterképzés és a doktori képzés alatt, valamint a

kutatóknak és szakembereknek a nyelvi és szakmai készségeik bővítéséhez az uniós tagállamokban. A Bizottság a Goethe Intézettel együtt elindította az Alumni Connect Digital nevű online platformot is, amely az ösztöndíjasok közötti könnyebb kapcsolattartást segíti.

Az uniós tájékoztató központ az uniós programtámogató iroda és a Bizottság ciprusi képviseletének közös irányítása alatt működik. A központ 2023-ban online és offline tevékenységei révén jelentősen növelte az EU ismertségét. Az uniós tájékoztatási központ 2023-ban több mint 500 kommunikációs és láthatósági tevékenységet végzett, amelyek olyan uniós vonatkozású témákat öleltek fel, mint a fogyatékossággal élők jogai, a véleménynyilvánítás szabadsága, a zöld vonalon keresztül folytatott kereskedelem és az európai zöld megállapodás. Összesen 30 rendezvényt szerveztek több mint 20 000 résztvevővel, ami tükrözi a láthatóságra és a minél több résztvevővel megrendezett kommunikációs rendezvényekre helyezett egyre nagyobb hangsúlyt. Ebben az időszakban a Bizottság 20 kiadványt, 75 infografikát és 15 audiovizuális terméket készített.

#### *4.2.5. 5–6. célkitűzés: A ciprusi török közösség felkészítése az uniós vívmányok bevezetésére és végrehajtására*

A támogatási rendelet 5. és 6. célkitűzésének végrehajtása a technikai segítségnyújtási és információcsere-eszköz (TAIEX) keretében történik. Az eszköz segít felkészíteni a ciprusi török közösséget a közösségi vívmányok végrehajtására, tekintettel arra, hogy az átfogó rendezés hatálybalépésével visszavonásra kerül azok alkalmazásának felfüggesztése.

A TAIEX továbbra is olyan fontos eszköz, amely hozzájárul a támogatási program célkitűzéseinek eléréséhez. 2023-ban az eszköz a vívmányok 12 tematikus területén nyújtott folyamatos támogatást az online és helyszíni rendezvények kombinációja révén. Az előző évhez hasonlóan mintegy 150 TAIEX-rendezvényt szerveztek. Emellett létrejött egy, a TAIEX támogatásával kidolgozott valamennyi jogi szöveget tartalmazó adatbázis is, és folytatódtak a ciprusi török közösség fordítási és tolmácsolási tevékenységei minőségének javítására irányuló erőfeszítések.

2023-ban jelentősen megnőtt a zöld vonalon keresztül bonyolított kereskedelem TAIEX támogatása (866/2004/EK tanácsi rendelet). A Bizottság által megbízott független szakértők rendszeresen ellenőrizték a friss gyümölcsöket és zöldségeket, a burgonyát, a mézet és a halakat. A zöld vonalon belüli kereskedelemre először 2022-ben engedélyezett hat, nem állati eredetű feldolgozott élelmiszer-típus mellett az élelmiszerekkel érintkezésbe kerülő csomagolóanyagokat és két új, nem állati eredetű feldolgozott élelmiszert, nevezetesen az étkezési olajbogyót és a különböző gyümölcsleveket is engedélyezték. A TAIEX-szakértők a kormány ellenőrzésén kívül eső területeken található létesítmények vonatkozó megfelelőségi ellenőrzése révén biztosították az uniós szintű előírások és minőség megvalósulását.

A zöld vonalon áthaladó kereskedelem további könnyítése érdekében a Bizottság 2023 novemberében elindította az „uniós egyablakos ügyintézési rendszert”, amely ismereteket, támogatást és hálózatépítési lehetőségeket biztosít a zöld vonalon keresztüli kereskedelemben érdekelt vagy abban részt vevő vállalkozások és kereskedők számára.

### 4.3. Pénzügyi végrehajtás (szerződések és kifizetések)

#### *4.3.1. Szerződéskötések*

A Bizottság 2023-ban 36,9 millió EUR összértékű jogi kötelezettségvállalást írt alá.

*4.3.2. Kifizetések*

2023-ban a kifizetések összértéke 37,3 millió EUR volt (2022-ben 40,6 millió EUR).

### 4.4. Nyomon követés

A Bizottság a projektek zömének végrehajtásáért közvetlenül felelős (közvetlen végrehajtás). A bizottsági munkatársak nagyon magas szintű felügyeletet gyakorolnak: folyamatos kapcsolatban állnak a vállalkozókkal, szúrópróbaszerű látogatásokat tesznek, helyszíni és irányítóbizottsági megbeszéléseket tartanak. A támogatásokkal kapcsolatos segítségnyújtással foglalkozó csoport által biztosított technikai segítségnyújtás továbbra is segítette a Bizottságot a támogatási szerződések teljesítésének ellenőrzésében, és egyúttal a támogatás kedvezményezettjeit is segítette a támogatási szerződések teljesítésére vonatkozó uniós szabályok alkalmazása terén, ideértve a másodlagos közbeszerzési szabályokat is.

A Bizottság ezenkívül több szerződés esetében közvetett végrehajtást alkalmaz. A végrehajtó szervezetek – például az UNDP, az IBRD, a Goethe Intézet, a GIZ és a NI-CO – a vonatkozó keretmegállapodásnak megfelelően jelentést tesznek a Bizottságnak. A Bizottság szorosan részt vesz ezen intézkedések napi szintű nyomon követésében.

### 4.5. Audit- és kontrollintézkedések

A Belső Ellenőrzési Szolgálat által 2017-ben végzett legutóbbi audit során a közbeszerzések belső ellenőrző rendszerével kapcsolatban megfogalmazott ajánlásokat maradéktalanul végrehajtották.

### 4.6. Értékelés

2022-ben közzétették a 2013–2018-as időszakra vonatkozó támogatási program független értékelését. Az értékelés kedvező eredménnyel zárult: arra a következtetésre jutott, hogy a program továbbra is releváns, és hatása általában pozitív volt. Megerősítette az uniós hozzáadott értéket, és elismerte, hogy a program életben tartja az újraegyesítés perspektíváját. Hangsúlyozta továbbá a program általános koherenciáját és hatékonyságát. Az értékelés ugyanakkor kiemelte, hogy a támogatási program önmagában nem tudja elérni Ciprus újraegyesítését, hiszen azért a két ciprusi közösség felelős.

### 4.7. Tájékoztatás, nyilvánosság és népszerűsítés

2023-ban összességében 505, az EU munkájára fókuszáló láthatósági és tájékoztatási célú tevékenységre került sor. A Bizottság emellett közzétett egy, a magánszektor fejlesztéséről szóló kiadványt.

### 4.8. Konzultációk a Ciprusi Köztársaság kormányával

Rendszeres találkozókra került sor a Ciprusi Köztársaság kormányának képviselőivel. A Bizottság továbbra is számít a kormány együttműködésére az ingatlanok tulajdonjogának ellenőrzése és a két közösség részvételével működő technikai bizottságok munkájának megkönnyítése terén. A Bizottság rendszeresen találkozik a Ciprusi Köztársaság Külügyminisztériumával és Ciprus Európai Unió melletti Állandó Képviseletével.

## 5. KÖVETKEZTETÉSEK

A támogatási rendelet célkitűzéseivel összhangban végzett munkája révén a Bizottság folytatja a támogatási rendelet szerinti segítségnyújtási tevékenységét Ciprus újraegyesítésének előmozdítása érdekében azáltal, hogy igyekszik elősegíteni a ciprusi török közösség gazdasági fejlődését.

2023 folyamán a segítségnyújtás továbbra is azokra a területekre összpontosított, amelyek különös problémákat vetnek fel a közösségi vívmányoknak való jövőbeli megfelelés szempontjából, ugyanakkor biztosította, hogy a felmerülő szükségleteket hatékony módon kezeljék.

A projektek relevanciájára, érettségére, felelősségvállalására és fenntarthatóságára helyezett hangsúly pozitív eredményeket hozott, és továbbra is iránymutatásul szolgál majd a jövőbeli programozási megbeszélésekhez. Emellett folytatódni fognak az arra irányuló erőfeszítések, hogy stratégiai intézkedések révén nagyobb és hosszú távú hatást érjenek el a kiemelt területeken.

A Bizottság készen áll arra, hogy szükség esetén – a támogatási program keretében is – forrást biztosítson az ENSZ égisze alatt folytatott rendezési tárgyalások elősegítése érdekében.